

การจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับช่างผมไทย

Knowledge Management to Enhance Competitive Capabilities of Thai Hairdressers

จินนา สืบสายไทย¹ และ อุบลวรรณ หงสวียากร²

Jinna Sebsaithai¹ and Ubonwan Hongwityakorn²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการความรู้ในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับช่างผมไทย การวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาขีดความสามารถของช่างผมไทย จำนวน 9 คน ทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยมีเงื่อนไขจากการศึกษา พบว่า การจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับช่างผมไทยมี 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาระบบการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้สู่ตลาดสากล 2) การจัดตั้งหรือกำหนดองค์กรหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้สำหรับช่างผมไทย 3) การส่งเสริมความรู้และพัฒนาทักษะการเรียนรู้สู่สากลของช่างผมไทย 4) การกำหนดบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมช่างผมไทยสู่ตลาดสากลที่ชัดเจน 5) การจัดตั้งหรือกำหนดองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ เฉพาะในการส่งเสริม ช่างผมไทยสู่สากล 6) การกำหนดและพัฒนาแนวทางพัฒนาและส่งเสริมช่างผมไทยสู่สากลที่ชัดเจน 7) การพัฒนากรอบคุณวุฒิทางการศึกษาหรือวิชาชีพที่มีมาตรฐานสากลเพื่อความร่วมมือการทำงานในต่างประเทศ และ 8) การพัฒนาและสนับสนุนบทบาทของภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมช่างผมไทยสู่ตลาดสากล

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ / ขีดความสามารถ / ช่างผมไทย

Article Info: Received 4 August, 2017; Received in revised form 15 November, 2018; Accepted 26 April, 2019

¹ นิสิตระดับบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: jinna.s@student.chula.ac.th

Ph.D. Candidate in Development Education Division, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: jinna.s@student.chula.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล ubonwan.h@chula.ac.th

Lecturer in Development Education Division, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: ubonwan.h@chula.ac.th

Abstract

This research aimed to analyze the knowledge management component to enhance the competitive capabilities of Thai hairdressers. This study employed qualitative research methodology with an in-depth interview and content analysis of the data collected. Nine stakeholders involved in the development of Thai hairdressers' abilities were selected by the purposive sampling method. The study found that knowledge management to enhance competitiveness for Thai hairdressers consisted of eight categories, namely 1) developing a learning system and resources for international markets; 2) establishing and indicating the learning institution or organization for facilitating learning; 3) promoting knowledge and skills needed for them in international working places; 4) specifying a clear role of the public sector in promoting the capabilities of Thai hairdressers in international markets; 5) determining and developing a clear role of other relevant agencies or specific organizations for promoting Thai hairdressers; 6) indicating and developing clear development guidelines for those working in international markets; 7) developing professional qualification to meet international standards; and 8) developing and supporting the role of the private sector in promoting Thai hairdressers in international markets.

KEYWORDS: KNOWLEDGE MANAGEMENT / COMPETITIVE CAPABILITIES / THAI HAIRDRESSERS

บทนำ

อุตสาหกรรมภาคการผลิตและภาคบริการของประเทศไทยเป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศหรือ GDP ของอุตสาหกรรมภาคการผลิตและภาคบริการนับตั้งแต่ปี 2548-2552 ที่มีสัดส่วนโดยเฉลี่ยต่อปีถึงร้อยละ 86 ของ GDP ทั้งประเทศ โดยในปี 2552 อุตสาหกรรมภาคการผลิตมีมูลค่า GDP ถึง 3.09 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34.15 ของ GDP ทั้งประเทศ และอุตสาหกรรมภาคการบริการมีมูลค่า GDP 4.61 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 51 ของ GDP ทั้งประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

อาชีพช่างผมเป็นอาชีพที่อยู่ในส่วนภาคการบริการหนึ่งซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของ ประเทศไทย เห็นได้จากตัวเลขทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2552 พบว่า

มีกิจการร้านตัดผมทั่วประเทศจำนวน ประมาณ 161,750 แห่ง และมีรายรับในภาคธุรกิจนี้จำนวน 22,843,711,900 ล้านบาท (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) อย่างไรก็ตามการเปิดเสรีทางการค้า ทำให้ธุรกิจภาคบริการรวมทั้งธุรกิจการประกอบการออกแบบตัดแต่งทรงผมในอุตสาหกรรมช่างผมไทยต้องมีการปรับตัวเพื่อแข่งขัน โดยการเพิ่มขีดความสามารถด้านต่าง ๆ และเพิ่มคุณภาพในการบริการของอุตสาหกรรมให้ทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ เมื่อพิจารณาถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถให้ก้าวทันการเปิดเสรีทางการค้าภาคบริการทั้ง 4 โหมด ได้แก่ โหมดที่ 1 การให้บริการข้ามพรมแดนโดยอาศัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โหมดที่ 2 การใช้บริการข้ามแดน โหมดที่ 3 การจัดตั้งหน่วยธุรกิจเพื่อให้บริการในต่างประเทศ และในโหมดที่ 4 การเคลื่อนย้ายแรงงานช่างผมไทยออกไปทำงานยังต่างประเทศ (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ, 2011) ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่สมควรผลักดันให้เกิดการประกอบการ ในเชิงรุกสู่ตลาดโลกได้ในทุกโหมด ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐในเรื่องการช่วยแสวงหาข้อมูลทางการตลาดทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน พฤติกรรมผู้บริโภค ประเพณี วัฒนธรรม กฎหมาย กฎระเบียบที่ต้องทราบ และการช่วยประสานงานกับนานาชาติเพื่อขอความร่วมมือให้อำนวยความสะดวกในการไปทำงานของช่างผมไทยและการลงทุนของผู้ประกอบการไทยในประเทศต่าง ๆ

ในปัจจุบันถึงแม้มีหลายหน่วยงานได้ทำการส่งเสริมมาตรฐานฝีมืออาชีพช่างผมไทยอยู่แล้ว ทั้งกรมอาชีวศึกษา กรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันมาตรฐานวิชาชีพ แต่ก็เป็นเพียง มาตรฐานที่ใช้ได้ภายในประเทศเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้เทียบเท่ามาตรฐานในระดับสากลได้ นอกจากนี้อุตสาหกรรมช่างผมไทยยังขาดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตนเองสู่สากล การเรียนรู้ของช่างผมส่วนใหญ่ยังไม่มี การจัดระบบและการพัฒนามาตรฐานทางวิชาชีพเท่าที่ควรและขาดความเป็นเอกภาพในการพัฒนา อีกทั้งในสภาพปัจจุบันอุตสาหกรรมช่างผมไทยยังขาดความรู้สำหรับการประกอบการเพื่อพัฒนา อุตสาหกรรมบริการ และยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามารับผิดชอบการออกกฎหมาย กฎระเบียบในการควบคุมการประกอบการให้พร้อมก้าวสู่สากลได้

ดังนั้น การจัดการความรู้จึงเป็นเครื่องมือที่ควรนำมาใช้เบื้องต้นสำหรับการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรต่าง ๆ ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนา

ให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ [ก.พ.ร.], 2548) โดยวางแผนทางในการกำหนดทิศทางและนโยบายที่จะทำให้การพัฒนาขีดความสามารถของช่วงผ่านกระบวนการจัดการความรู้ตามแนวทางต่าง ๆ ดังตัวอย่างของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร., 2548) 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้หรือตามข้อเสนอของ วิจารย์ พานิช (2551) ที่กำหนดกระบวนการจัดการความรู้มี 6 กิจกรรม ดังนี้ 1) การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นต่องานหรือกิจกรรมขององค์กร 2) การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ 3) การปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วนให้เหมาะต่อการใช้งาน 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน 5) การนำประสบการณ์จากการใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยน 6) การจดบันทึก ขุมความรู้ แก่นความรู้ สำหรับไว้ใช้งานซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Lee (1997) ซึ่งได้อธิบายว่า กระบวนการจัดการองค์ความรู้จะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลสารสนเทศ ความรู้ ความรู้เกี่ยวกับองค์การ การปฏิบัติที่ดีที่สุดในองค์การ สมรรถนะหลัก และการบูรณาการสมรรถนะหลัก

งานวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายในการศึกษาการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของช่วงผ่านไทยจะเกิดขึ้นได้จากการปรับตัวของทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สถานศึกษา สมาคม ผู้ให้บริการและผู้ประกอบการที่ต่างร่วมกันส่งเสริมผลักดันให้อุตสาหกรรมนี้ก้าวเข้าสู่ความเป็นสากล จนมีโอกาสดึงดูดเชิงรุกสามารถส่งออกทั้งผู้ให้บริการและผู้ประกอบการไปได้ทุกประเทศทั่วโลกต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับช่วงผ่านไทยตามการรับรู้ขององค์กรภาครัฐที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาช่วงผ่านไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของช่างฝีมือไทย ประยุกต์ใช้กรอบกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge management process) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ก.พ.ร. (2556) บดินทร์ วิจารณ์ (2551) และ วิจารณ์ พานิช (2551) เป็นกรอบในการศึกษาเบื้องต้น ซึ่งมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้และการแสวงหาความรู้ 2) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 3) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 4) การเข้าถึงความรู้ 5) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 6) การเรียนรู้

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อวิเคราะห์การจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของช่างฝีมือไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผู้เข้าร่วมการวิจัย

การศึกษาโดยการสัมภาษณ์ประยุกต์ใช้จากรูปแบบการศึกษารายกรณี ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาปรากฏการณ์การดำเนินชีวิตภายใต้บริบทความเป็นจริง (Yin, 1994) ดังนั้นจึงได้คัดเลือกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการพัฒนาขีดความสามารถของช่างฝีมือไทย จำนวน 9 ท่าน จาก 7 หน่วยงาน ประกอบด้วย 1) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) 2) สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ 3) กลุ่มงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 4) วิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ 5) สำนักพัฒนามาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน 6) กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ การคัดเลือกใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงอย่างมีเงื่อนไขหรือเกณฑ์ในการคัดเลือก (Palys, 2008) ได้แก่ 1) เป็นผู้ที่ทำงานในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพช่างฝีมือหรือการพัฒนาขีดความสามารถช่างฝีมือไทย 2) ประสบการณ์ทำงานในสายงานที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 5 ปี และ 3) เคยมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพช่างฝีมือโดยตรงอย่างต่อเนื่อง

เครื่องมือการวิจัยและการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้พัฒนาข้อคำถามเพื่อการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของช่างฝีมือไทย ร่างข้อคำถามที่ได้พัฒนาถูกส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถาม ผู้ให้ข้อมูลได้รับรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยและแนวทางการสัมภาษณ์ (Information sheet) ก่อนทำการสัมภาษณ์ และได้รับแจ้งจากผู้วิจัยล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วันทำการ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ในที่ทำงานของผู้ให้ข้อมูลแบบตัวต่อตัว (Face to face) และขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ในการขอบันทึกการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ใช้เวลาระหว่าง 60–120 นาที ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความพึงพอใจของผู้ให้สัมภาษณ์ (Schensul, 2008) ผู้วิจัยรักษาข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้เป็นความลับตามเงื่อนไขของจริยธรรมการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้ทำการถอดเทปเป็นข้อความลงในคอมพิวเตอร์ แล้วส่งกลับให้ผู้ให้ข้อมูลหลักอ่านทบทวนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเพิ่มเติมข้อความที่ขาดตามความต้องการของผู้ให้ข้อมูล การวิเคราะห์และพรรณนาเนื้อหาของข้อมูลเป็นเทคนิคที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้จัดกลุ่ม (Categories) และสร้างหัวข้อ (Themes) จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสร้างจากฐานข้อคำถามและวรรณกรรมที่ได้ทำการศึกษา ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์และตัวเลขสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยนักวิจัยจำนวน 2 ท่าน เพื่อให้สามารถตรวจสอบความเหมือนและความต่างที่ได้จากข้อค้นพบ และใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าหรือใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Shenton, 2004)

ผลการวิจัย

การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาขีดความสามารถของช่างฝีมือไทย พบประเด็น องค์ประกอบของการจัดการความรู้ 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาระบบ

การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้สู่ตลาดสากล 2) การจัดตั้งหรือกำหนดองค์กรหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้สำหรับช่างฝีมือไทย 3) การส่งเสริมความรู้และพัฒนาทักษะการเรียนรู้สู่สากลของช่างฝีมือไทย 4) การกำหนดบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมช่างฝีมือสู่ตลาดสากลที่ชัดเจน 5) การจัดตั้งหรือกำหนดองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ เป็นการเฉพาะในการส่งเสริมช่างฝีมือสู่สากล 6) การกำหนดและพัฒนาแนวทางพัฒนาและส่งเสริมช่างฝีมือสู่สากลที่ชัดเจน 7) การพัฒนากรอบคุณวุฒิทางการศึกษาหรือวิชาชีพที่มีมาตรฐานสากลเพื่อความพร้อมสู่การทำงานในต่างประเทศ และ 8) การพัฒนาและสนับสนุนบทบาทของภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมช่างฝีมือสู่ตลาดสากล รายละเอียดดังนี้

1) การพัฒนาระบบการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้สู่ตลาดสากล ระบบการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้สำหรับช่างฝีมือและผู้ประกอบการเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและวิชาชีพสู่สากล ประกอบด้วย (1) ระบบฐานข้อมูลและความรู้ด้านวิชาชีพและการบริหารจัดการ (2) แหล่งเรียนรู้จากสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น YouTube, Google, Website (3) การเรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพโดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (4) สถาบันการศึกษาวิชาชีพที่จัดการศึกษาในระบบ เช่น โรงเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยสารพัดช่าง วิทยาลัยการอาชีพ (5) การจัดให้มีการเรียนรู้จากวิทยากรผู้มีประสบการณ์ในระดับสากล (6) การจัดให้มีการเรียนรู้ในสถาบันเสริมสวยที่มีมาตรฐานสากล (7) การส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น งานมหกรรมเสริมสวยนานาชาติ งานแสดงสินค้านานาชาติ กิจกรรมสัมมนานานาชาติ (8) การจัดให้มีการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนช่างฝีมือไทย เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ กรมการส่งออก ดึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“จริง ๆ แหล่งเรียนรู้ในปัจจุบันนี้มีจำนวนมากเพราะเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ความรู้เข้าถึงได้ง่าย” (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“นอกกระบบก็เป็นสถาบันเสริมสวยที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวง เราจะส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียน ซึ่งจะมีหลักสูตร 1. หลักสูตรต้นแบบที่ทางเราจัดตั้งขึ้น 2. หลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง” (เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 พฤษภาคม 2560)

“แหล่งเรียนรู้ในอาชีพนี้มีเยอะในโลกออนไลน์ อินเตอร์เน็ต สอนตามร้าน สอนกันเอง สอนตามโรงเรียนเอกชนเอกชนก็เยอะ” (ผู้อำนวยการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2560)

2) การจัดตั้งหรือกำหนดองค์กรหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้สำหรับช่างฝีมือไทย หมายถึง การกำหนดหรือจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้หรือสถาบันในการพัฒนาช่างฝีมือและผู้ประกอบการสู่สากล เพราะผู้ประกอบการและช่างฝีมือไทยมีสมาชิกจำนวนมากและกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งภาครัฐอาจมอบให้สถานศึกษาหรือองค์กรวิชาชีพที่มีอยู่ทำหน้าที่ได้ อาทิ (1) สถาบันการศึกษาในระบบหรือนอกระบบ เช่น วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยสารพัดช่าง วิทยาลัยชุมชน (2) สมาคมหรือชมรมผู้ประกอบการช่างฝีมือ (3) บริษัทที่ผลิตผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพช่างฝีมือ (4) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (5) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ดังผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

ส่วนบทบาทนั้นเป็นหน้าที่ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและที่ทำกรอบรม โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา เช่น วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยสารพัดช่าง สถาบันเสริมสวยต่าง ๆ เขายังสามารถ เรียนรู้จากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ก็ได้ (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ก็มีวิทยาลัยสารพัดช่างที่มีวิชาช่างทำผมแต่เป็นแบบ นอกระบบ (ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 เมษายน 2560)

ปัจจุบันเราได้รับการแต่งตั้งจาก สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้เป็นประธานชมรม เทคนิคความงามดูแลครูอาชีวทั่วประเทศ ท่านอาจารย์กาญจนาเป็นประธาน มีบริษัทเอกชน โรงเรียนเอกชน เข้ามาช่วยสอนตลอด (เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 พฤษภาคม 2560)

โปรดักต์ทุกโปรดักต์คุณจะต้องไม่ทำงานฝ่ายเดียว คุณจะต้องเข้ามา
ร่วมกับสถาบันการศึกษาด้วย เพื่อทำให้เป็นหลักสูตรพัฒนาช่างผมให้ได้
(ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัด สมุทรปราการ, การสื่อสารส่วน
บุคคล, 5 เมษายน 2560)

3) การส่งเสริมความรู้และพัฒนาทักษะการเรียนรู้สู่สากลของช่างผมไทย หมายถึง
การพัฒนา ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับช่างผมไทยและผู้ประกอบการเพื่อสู่สากล
ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทำการวิเคราะห์เนื้อหาและทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนที่เป็น
ช่างผมหรือผู้ประกอบการเบื้องต้น ได้แก่ (1) ความรู้พื้นฐานวิชาชีพและความเชี่ยวชาญเฉพาะ
สู่สากล (2) ทักษะการเรียนรู้ (3) ทักษะการสื่อสารและภาษาอังกฤษ (4) ทักษะการคิด
วิเคราะห์และแก้ปัญหา (5) ทักษะเสริมอาชีพช่างผมที่สามารถให้บริการควบคู่กับอาชีพช่างผม
เช่น การนวด การทำสปา เสริมสวยความงามอื่น ๆ (6) ความรู้และทักษะด้านความปลอดภัย
และสาธารณสุข (7) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (8) ความรู้และทักษะ
ในด้านธุรกิจและการสร้างหุ้นส่วนในต่างประเทศ รวมถึงกฎหมายระหว่างประเทศ ดังผล
การสัมภาษณ์ ดังนี้

“สำคัญที่สุดคือต้องรู้พื้นฐานของการเป็นช่างผมที่ต้องให้แม่น
ทุกอย่างให้แม่นยำจากมาตรฐาน” (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน,
การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“ทักษะก็ต้องเสริมให้มากนอกจากเสริมสวยควรมีอย่าง บางร้านก็จะ
มีนวด สปา มีอะไรให้ด้วย เราก็รู้สึกว่าคุณค่าน่าจะพอใจ” (เจ้าหน้าที่กระทรวง
ศึกษาธิการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 เมษายน 2560)

“โรงเรียนเสริมสวยเริ่มนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการออกแบบ เริ่มก้าว
ทันเทคโนโลยี” (ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน, การสื่อสารส่วน
บุคคล, 22 เมษายน 2560)

“อยู่ที่คนมาเรียนเรื่องเทคโนโลยีใหม่ เขาไม่เคย เขาเคยลงแต่บัญชีใน
สมุด พอเขามาเรียน ปวส. เขาก็สามารถนำลูกค้ำ เป็นระเบียบลูกค้ำเข้ามาใส่

ในคอมพิวเตอร์ของเขา เขาก็ได้ความทันสมัย ได้ตัวเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าไป ก็ทำให้เขาได้เรียนรู้ ถามว่าเรียนแล้วได้อะไรได้ เขาภูมิใจที่จากที่เขาไม่เคย เป็นเรื่องพวกนี้เลยก็ทำให้เขารู้” (ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่าง จังหวัด สมุทรปราการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“ก่อนอื่นต้องให้เขามีความต้องการในการเรียนรู้ก่อนและทักษะ การเรียนรู้จะตามมาเอง มองว่า ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำคัญ ที่สุดและทักษะภาษาจะทำให้เขาเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น” (ผู้อำนวยการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2560)

4) การกำหนดบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมช่างฝีมือสู่ตลาดสากลที่ชัดเจน

หมายถึง การที่ภาครัฐเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจังเพราะเป็นภาคส่วนที่มีศักยภาพ ในการพาอุตสาหกรรมไทยสู่สากล ซึ่งหากมีการกำหนดนโยบาย การวางเป้าหมาย และ สนับสนุนจากภาครัฐก็จะยิ่งทำให้การสู่สากลของช่างฝีมือไทยมีความเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งบทบาทของรัฐเบื้องต้นควรมีดังนี้ (1) การกำหนดมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิที่ยอมรับ ในระดับสากล (2) การออกใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพให้ผู้ประกอบการและช่างฝีมือ (3) การประเมินผู้ทดสอบมาตรฐานวิชาชีพที่มีมาตรฐาน (4) การตั้งสำนักพัฒนาผู้ฝึกวิชาชีพ ช่างฝีมือและเทคโนโลยีการฝึกวิชาชีพที่มีมาตรฐานสากล (5) การสั่งการเพื่อสร้างความ เป็นเอกภาพของหลักสูตรและมาตรฐานวิชาชีพ (6) การพัฒนาหลักสูตรทั้งระยะสั้นและ ระยะยาวที่มีมาตรฐานสากล (7) สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนา หลักสูตรแก่สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (8) การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงผู้ประกอบการ และช่างฝีมือทุกคน (9) การเป็นตัวกลางในการสร้างความร่วมมือและความเป็นเอกภาพ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (10) การสร้างคุณค่าและความสำคัญต่อการมีใบประกอบตาม มาตรฐานว่าสามารถเอาไปใช้ได้ (11) การวิจัยความต้องการของตลาด (12) การเจรจา ทางการค้าเพื่อสร้างโอกาสแก่วิชาชีพ (13) ประชาสัมพันธ์วิชาชีพช่างฝีมือไทยให้เป็นที่รู้จัก ในต่างประเทศ (14) สนับสนุนงบประมาณอุดหนุนการศึกษาและพัฒนาวิชาชีพ เช่น คุปอง วิชาชีพช่างฝีมือ คุปองอบรมพัฒนาทักษะ (15) การให้ความสำคัญต่อหลักสูตร วิชาชีพ ช่างฝีมือ (16) การปรับโครงสร้างการบริหารจัดการของหน่วยงานการศึกษาให้มีอำนาจ ในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ (17) การนำคนมาบริหารที่มีความเข้าใจรอบด้าน

- (18) การมอบอำนาจในการบริหารจัดการที่เป็นอิสระในแต่ละภาคส่วนของระบบการศึกษา
 (19) การบูรณาการหรือควรวรรณกรรมพัฒนาฝีมือแรงงานกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเพื่อความเป็นเอกภาพ (20) กำหนดอัตราค่าสอบมาตรฐานวิชาชีพที่สอดคล้องกันและมีเอกภาพ (21) แก้กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้ประเมินโดยพิจารณาจากผู้มีประสบการณ์นอกจากการมีวุฒิ ปวส.
 (22) การบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมการเปิดกิจการที่ต้องผ่านมาตรฐาน ดังผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“สิ่งแรกที่รัฐทำการกำหนดมาตรฐานของแรงงานเรามี 2 มาตรฐาน คือ หนึ่งมาตรฐานฝีมือ แรงงาน สองมาตรฐานฝีมืออาชีพที่ผู้ประกอบการทำขึ้นมาเอง ต้องการวัดคนของเขาเอง เช่น การวัดความรู้และทักษะของช่าง มาตรฐานฝีมือแรงงานจะเป็นของระดับชาติ โดยนำผู้เชี่ยวชาญมาระดมสมองและสร้างมาตรฐานกลางที่ทุกคนใช้ได้ทั่วไป ถ้าจะไปทำงานต่างประเทศก็มี กฎหมาย โดยช่างผมต้องบ่งบอกว่าเรามีความสามารถจริงหรือไม่ คือ คุณไม่ถูกหลอก และไม่สร้างความเสียหายต่อประเทศ” (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“มีใบรับรองเรื่องฝีมือแรงงานว่าอยู่ในระดับไหน และถ้าผ่านการทดสอบ แล้วขอไปทำงาน ต่างประเทศทางกรมฯก็มีการแปลเอกสารให้เป็นภาษาอังกฤษ” (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“อยู่ที่รัฐมนตรีว่าการ ว่าเขาสั่งลงมาอย่างไร คือเขาพยายามอยู่แต่โดยหลักต้องมีคุณภาพด้วย กระบวนการก็คล้ายๆกัน” (ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัดสมุทรปราการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“เราก็ประชาสัมพันธ์ค่ะ แต่ว่าเฉพาะโรงเรียนเท่านั้นนะ เราไม่ไปร่วมกับสถานประกอบการ ทำไม่ไม่ลงไปทำกับผู้ประกอบการ เราไม่มีอำนาจงบประมาณเราต้องลงโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการถ้าไม่ลงโรงเรียนเบิกไม่ได้ แะโรงเรียนยังไม่พอเลย” (เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 พฤษภาคม 2560)

“หลาย ๆ รอบ ก็มีความรู้สึกว่าเขาบ่น ๆ มา เพราะว่าไม่ค่อยมีคนสนใจ ตอนแรก ๆ ก็สนใจ แต่พอหลัง ๆ เขาก็ไม่รู้จะสอบมาตรฐานวิชาชีพไปทำอะไร พอสอบแล้วไม่รู้จะเอาไปทำอะไรก็เสียเงินด้วย” (เจ้าหน้าที่กระทรวง ศึกษาธิการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 เมษายน 2560)

“เรากำลังให้ราชบัณฑิตยสถานทำวิจัย ประกอบกับข้อมูลของ กรมเจรจาการค้าว่าเขมรหรือ ลาวหรือพม่าต้องการสาขาอาชีพอะไร ทราบมาคร่าว ๆ ว่าเขมร ลาว ยังต้องการเสริมสวย พม่า เรื่องคนดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ เรื่องนวด” (ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน, การสื่อสาร ส่วนบุคคล, 22 เมษายน 2560)

“ล่าสุดมีประเด็นอยู่ที่มาตรฐานอาชีพที่จะสอบเป็นผู้ประเมินมันมี กรอบของกฎหมาย เขาลงเรื่อง การศึกษาไว้แล้วว่าจะต้องจบ คนที่ไม่ได้จบ ตรงนี้ก็โวยวายแล้วพวกที่จบ ปวส. พวกนั้นทำร้าน มา 30 ปี ฉันทก็ประเมิน ได้” (ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัดสมุทรปราการ, การสื่อสาร ส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

5) การจัดตั้งหรือกำหนดองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ เป็นการเฉพาะในการส่งเสริม ข้างผมไทยสู่สากล หมายถึง การกำหนดองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาข้างผมไทย สู่สากล ซึ่งมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากยังไม่มีองค์กรหลักที่ทำหน้าที่ในการพัฒนา และส่งเสริมโดยตรงและดำเนินการแบบองค์รวมครบทุกด้าน ดังนั้นจึงควรมีการกำหนด บทบาทหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องที่ชัดเจน เพื่อให้การส่งเสริมข้างผมไทยสู่สากลสามารถ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น (1) กระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่ในการดูแลด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการสุขภาวะ (2) กรมการส่งออก ทำหน้าที่สนับสนุนด้านการทำกิจการในต่างประเทศ การส่งออกผลิตภัณฑ์ หรือการติดต่อ สื่อสารสู่ต่างประเทศ (3) สมาคมวิชาชีพข้างผมหรือชมรมที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการกำหนด มาตรฐานการดูแลสมาชิกทั้งข้างผมและผู้ประกอบการ (4) สถาบันเอกชนทำหน้าที่ใน การสนับสนุนและพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้เพื่อสู่สากล

“กระทรวงสาธารณสุขต้องมาช่วยดูในเรื่องความปลอดภัยที่ส่งผลต่อสุขภาพ กรมพัฒนาจะรับรองความรู้ความสามารถ บางสาขาต้องมีผู้เชี่ยวชาญ ช่างผมไทยปัจจุบันยังไม่รู้จริง เช่น สารเคมีนี้ใช้ทำอะไร บางทีก็สมมติ เป็นต้น” (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“ส่วนการสนับสนุนให้ไปต่างประเทศกรมส่งเสริมการส่งออกเขาทำหน้าทีนี้โดยตรง” (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“สมาคมเองก็ต้องเร่งพัฒนาให้มีหลักสูตรของตัวเองด้วยเพื่อสนับสนุนช่างผมที่เป็นสมาชิกให้มีความสามารถสู่สากลได้” (เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 เมษายน 2560)

“เป็นที่หลักสูตร ในเรื่องเสริมสวดยเอกชนจะเชี่ยวชาญกว่า ได้รับความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับของสังคม กคน.จะเน้นไปที่ชนบทความต้องการของชุมชนที่ต้องการประกอบอาชีพในพื้นที่ของตนเอง” (ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาานอกโรงเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 เมษายน 2560)

“ปัจจุบันเราได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการอาชีวศึกษาให้เป็นประธาน ชมรมเทคนิคความงาม ที่ดูแลครูอาชีวศึกษาทั่วประเทศ ท่าน อ.กาญจนาเป็นประธาน มีบริษัทเอกชน โรงเรียนเอกชน เข้ามาช่วยสอนตลอด” (ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัดสมุทรปราการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

6) การกำหนดและพัฒนาแนวทางพัฒนาและส่งเสริมช่างผมไทยสู่สากลต้องมีแนวทางที่ชัดเจน เนื่องจากการพัฒนาช่างผมไทยสู่สากลยังขาดการกำหนดแนวทางหรือวิธีการที่ชัดเจนในการพัฒนาเพื่อสู่สากล ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดแนวทางหรือวิธีการที่ชัดเจน ซึ่งอาจเป็นการพัฒนาโดยผู้ประกอบการ หรือช่างผมด้วยตนเอง หรือการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น (1) เรียนรู้ด้วยตัวเองจากแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง (2) เข้าร่วมกิจกรรมของกรมพัฒนาธุรกิจและการส่งออกที่จัดโดยองค์กร

ต่าง ๆ (3) การพัฒนาฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรให้มีความเข้มแข็งเพื่อให้สามารถพัฒนาลูกจ้างหรือผู้ปฏิบัติงานให้มีศักยภาพ (4) เข้าหาแหล่งทุนที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้หรือการพัฒนาวิชาชีพ (5) พัฒนามาตรฐานวิชาชีพให้มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับในสังคม (6) สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ (7) การพัฒนาระบบประเมินและติดตามที่มีมาตรฐานและมีความน่าเชื่อถือ (8) สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาช่างผม (9) การแลกเปลี่ยนนักศึกษาช่างผมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทั้งในและนอกประเทศ (10) การแลกเปลี่ยนครูผู้สอนที่เชี่ยวชาญกับสถาบันทั้งในและนอกประเทศ (11) สร้างความเข้มแข็งและความสำคัญต่อวิชาชีพ (12) สร้างค่านิยมคนไทยให้สนใจในมาตรฐานวิชาชีพ (13) สร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จัก (14) พัฒนาและจัดเตรียมเครื่องมือช่างผมที่มีมาตรฐาน (15) สร้างคู่มือหรือตำราที่ได้มาตรฐานเพื่อการเรียนรู้ (16) พัฒนาช่างหรือคนในสาขาให้เป็นนักวิชาการที่สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยการวิจัยหรือวิธีการอื่น ๆ ได้ (17) สร้างสมาคมให้มีความเข้มแข็ง (18) สร้างเครือข่ายในการพัฒนาวิชาชีพสู่สากล (19) พัฒนาศักยภาพและความพร้อมทั้งในด้านภาษา การบริหารจัดการ และบุคลากร (20) การออกไปรับรองที่เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานรัฐหรือหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ ดังผลการสัมภาษณ์ดังนี้

“ส่วนภาครัฐกรมส่งเสริมการส่งออกก็มีการอบรมการพัฒนาทักษะทางธุรกิจ และสมาคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมูลนิธิต่าง ๆ” (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“สำคัญคือ HR ของร้านเราต่างหากที่ขยันหาโอกาสในการพัฒนาคนในองค์กรหรือไม่” (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“เขาต้องศึกษาเรียนรู้เองก่อนว่าจะต้องมีอะไรบ้างในการเสริมร้านของตัวเองให้ดีขึ้น เช่น ร้านตัดผม ต้องมีการบริการนวดด้วยหรือไม่ เป็นต้น เพื่อต่อยอดธุรกิจ” (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“อย่างที่ยกสมมุติว่าเกิดตรงนี้ขึ้นมา กรณีอย่างนี้เพราะเกิด การร่วมมือขึ้นมา วันข้างหน้าก็ต้องมีอีกเป็นรุ่นขึ้นมา อันนี้อาจจะผลิตเป็น รุ่น ๆ มา อาจจะมาสอนรุ่นน้อง ๆ ประมาณนั้นมากกว่า” (เจ้าหน้าที่กระทรวง ศึกษาธิการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 เมษายน 2560)

“วิธีการผลักดันนโยบายอย่างเช่น สมมุติว่ารัฐบาลหรือกระทรวง ศึกษาธิการออกกฎหมายว่า คนที่เปิดร้านตัดผมควรจะต้องมีประกาศนียบัตร เป็นวิชาชีพ” (เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 เมษายน 2560)

“เวลาไปร้านตัดผม ที่ผมนั่งเขาจะมีติดใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ พาณิชยกรรมพาณิชยกรรมอย่างเดียว แต่ที่ผมนั่งผมไม่มีบอกว่ามีมาตรฐาน หรือไม่มี คนไทยต้องเห็นความสำคัญว่า ถ้าไม่มีแล้วอาจไม่มั่นใจ แล้วไม่ใช่ บริการ” (เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 เมษายน 2560)

“มีนะแต่ต้องมีความพยายาม ต้องพร้อมหลาย ๆ ด้าน ต้องพร้อมทำงาน ด้านภาษา ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรของเราด้วย บุคคลสำคัญทีเดียว” (เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 พฤษภาคม 2560)

7) การพัฒนารอบคณาคุณวุฒิทางการศึกษาหรือวิชาชีพที่มีมาตรฐานสากลเพื่อ ความพร้อมสู่การทำงานในต่างประเทศ หมายถึง การกำหนดให้มีกรอบมาตรฐานวิชาชีพ และการสนับสนุนช่างผมและผู้ประกอบการให้มีใบประกอบวิชาชีพหรือคุณวุฒิทางวิชาชีพ ตามมาตรฐานที่กำหนด สำหรับการพัฒนาคณาคุณวุฒิของช่างผมไทยเพื่อให้มีศักยภาพพร้อมสู่สากล ประกอบด้วย (1) การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างประสบการณ์ (2) การสนับสนุน ทุนการศึกษาวิชาชีพแก่ช่างผมเพื่อเพิ่มวุฒิการศึกษา (3) การสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาศักยภาพ สู่มาตรฐานสากล (4) การพัฒนาหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการของช่างผมและ ผู้ประกอบการ (5) สร้างความตระหนักในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (6) การศึกษาต่อเพื่อให้ได้วุฒิทางการศึกษาที่สูงขึ้น (7) การพัฒนาระบบการเทียบโอน

คุณวุฒิสำหรับวิชาชีพช่างผม (8) การพัฒนาทักษะการสื่อสารและการบริการ (9) การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางเพื่อช่างผมสู่สากลที่สามารถศึกษาต่อยอดในระดับที่สูงขึ้นได้ (10) สร้างมาตรฐานหลักสูตรและวิชาชีพให้เป็นเอกภาพและสากล (11) การพัฒนาหลักสูตรระยะยาวที่สามารถพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะ (12) การพัฒนาหลักสูตรระยะยาวเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญ (13) การสร้างหลักสูตรที่อิงสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการทำงานสู่สากล (14) การสร้างหลักสูตรและมาตรฐานที่ยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (15) การสร้างธนาคารความรู้ (Credit bank) เพื่อให้ช่างผมสามารถเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณวุฒิทางวิชาชีพ ดังผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“โดยส่วนตัวมองว่าความรู้ปริญญาดังปริญญาตรีปัจจุบันอาจไม่จำเป็น อาจเป็นส่วนประกอบหนึ่งแต่ในความเป็นจริงต้องเป็นผู้มีประสบการณ์” (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“เสาร์อาทิตย์ผมไม่มีสอนผมก็ออกไปช่วยที่ร้าน ดูว่าเราเจอปัญหาอะไร เราก็เอามาพัฒนา ก็เอามาสอน ทุกวันนี้เราทำแผนการสอน ทำหลักสูตร เราอิงกับประสบการณ์จริง” (เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 เมษายน 2560)

“ช่างเองก็ต้องไปเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสมาคมหรือชมรม จะได้มีประสบการณ์และเรียนรู้จากผู้ที่ทำมาก่อนได้” (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“ในส่วนการเทียบวุฒิการศึกษาสิ่งนี้ก็ต้องมีการพัฒนา แต่ก็นึกว่ามีความเป็นไปได้แต่ไม่รู้ว่าจะปีไหนจะสามารถพัฒนาให้เกิดได้ อาจไม่เกิดในรุ่นเรา อาชีวศึกษาก็มีเทียบโอนประสบการณ์” (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“หลักสูตรแกนกลางอันนี้เป็นกรอบของกระทรวงเลย เพื่อพัฒนาวิชาชีพเวลาเราจะทำหลักสูตร เราก็มาดูกลุ่มวิชา” (เจ้าหน้าที่กระทรวง

ศึกษาธิการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 เมษายน 2560)

“ใช่ เราจะมีหลักสูตรอ้างอิงสมรรถนะ อย่างสมมติผมจะเป็นช่าง
ซ่อม ผมจะต้องรู้อะไร ช่างซ่อมจะต้องรู้อะไร 1. เครื่องมือคุณต้องรู้ 2. คุณต้อง
ดูทรงผมเป็น คุณต้องรู้ความสั้นความยาวของผมถูกหรือไม่คะมันถึงจะไปได้
เพราะฉะนั้นเด็กมันต้องรู้กัน คำว่าสมรรถนะก็อย่างที่พูดเมื่อกี้แต่ละสาขา
อาชีพมันมีอยู่ 3 ส่วน 1. คือความรู้ ทักษะ ทักษะ” (ผู้อำนวยการวิทยาลัย
สารพัดช่างจังหวัดสมุทรปราการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“สภาการศึกษากำลังทำเรื่องเกี่ยวกับเครดิตแบงก์ ต่อไปจะมีการเทียบ
ระดับจากประสบการณ์ เป็นการรับรองว่าถ้าเขาประกอบอาชีพหรือเข้ารับ
การอบรมที่ไหนมาจะสามารถเทียบระดับความรู้ที่เรียนมาซึ่งจะเกิดประโยชน์
ถ้านำไปเทียบเพื่อศึกษาในระบบ” (ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน,
การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 เมษายน 2560)

**8) การพัฒนาและสนับสนุนบทบาทของภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม
ช่างฝีมือไทยสู่ตลาดสากล** เนื่องจากภาคเอกชนมีศักยภาพสูงในการสนับสนุนและมีความ
คล่องตัวในการดำเนินการมากกว่าภาครัฐ และมีความตั้งใจในการตอบสนองสังคมสำหรับ
ผลิตภัณฑ์หรือบริษัทสินค้าที่ทำการค้าขาย หน่วยงานหรือองค์กรเอกชน เช่น สถานศึกษาเอกชน
ชมรมหรือสมาคม รวมถึงบริษัทผลิตภัณฑ์ ควรมีบทบาทดังนี้ (1) การร่วมมือกับรัฐในการนำ
ช่างฝีมือไทยสู่สากล (2) การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร
(3) การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้คู่ขนานกับต่างประเทศ (4) การสร้างเครือข่ายในต่างประเทศ
(5) การพัฒนาหุ่นส่วน การลงทุนกับต่างประเทศ (6) การจัดเก็บข้อมูลเพื่อนำไปสู่การกำหนด
นโยบายการพัฒนาและกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ (7) การรวมกลุ่มเพื่อตั้งสมาคมใน
การสนับสนุนช่างฝีมือและผู้ประกอบการ ดังผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“ก็ต้องช่วยกันทั้งรัฐและเอกชน เอกชนเองถ้าขาดการสนับสนุนจากรัฐ
ก็อาจไปไม่ได้เพราะการเจรจาเรื่องกฎหมายการรับรองบางที่ต้องให้รัฐเขา
เป็นผู้ดำเนินการ เพราะเขามีความน่าเชื่อถือมากกว่า” (เจ้าหน้าที่กรมพัฒนา
ฝีมือแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“ภาคเอกชนก็ทำได้ แต่ภาคเอกชนต้องเข้ามาร่วมกับภาครัฐด้วย คือ ทำคนเดียวไม่ได้” (ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัดสมุทรปราการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 เมษายน 2560)

“เอกชนเข้าถึงมากกว่ารัฐเพราะเข้าช่วยผลิตภัณฑ์และมองกลุ่มเป้าหมาย ได้ตรงตามความต้องการ ยังมองประเด็นการจัดหลักสูตรหรือพัฒนาให้ ตรงตามความต้องการของผู้เรียน” (ผู้อำนวยการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2560)

“จริง ๆ แล้วสมาคมต้องนำเสนอเรื่องนี้มันเป็นไปไม่ได้ที่อยู่ที่ดี ๆ รัฐจะ มานั่งคิดถึงสายไฟ เพราะเขาคงไม่ได้มานั่งมองอะไรอย่างนี้ใช้ไหมคะ ต้องมี คนนำเสนอมันเกิดจากที่ไหน ประมาณนั้นมากกว่า มันต้องย้อนกลับไปดู ตรงนั้นแล้วว่าตอนกระบวนการก่อนที่จะทำขึ้น ต้องมีคนนำเสนอไปแน่ ๆ ตรงนี้ ก่อนที่จะเป็นอันนี้มันคืออะไร” (เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 เมษายน 2560)

อภิปรายผล

การจัดการความรู้ถือเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรหรือบุคคลให้มี ศักยภาพได้โดยใช้ความรู้เป็นตัวขับเคลื่อนพัฒนา (บดีรินทร์ วิจารณ์, 2551; วิจารณ์ พานิช, 2551) การพัฒนาขีดความสามารถของช่างฝีมือไทยมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการความรู้ ให้เป็นระบบเพื่อที่จะสามารถพัฒนาขีดความสามารถของช่างฝีมือไปสู่สากลตามเป้าหมายใน การแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต ข้อค้นพบจากการศึกษาในประเด็น การจัดการความรู้ทั้ง 8 ด้าน หากใช้เกณฑ์กระบวนการจัดการความรู้ของ ก.พ.ร. (ก.พ.ร., 2548) พบว่าในด้านการบ่งชี้ความรู้สำหรับอุตสาหกรรมช่างฝีมือไทยมีวิสัยทัศน์สู่สากลนั้นจำเป็นที่ ช่างฝีมือจะต้องมีความรู้ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้พื้นฐานวิชาชีพและความเชี่ยวชาญ เฉพาะ หรืออาจเป็นสมรรถนะหรือขีดความสามารถที่เป็นคุณลักษณะส่วนบุคคลที่สามารถ วัดได้หรือบ่งบอกถึง ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างผลงานที่มีประสิทธิภาพและไม่มี ประสิทธิภาพ (Shermon, 2004) และทักษะการเรียนรู้ ซึ่ง O'hagan (2007) กล่าวว่า เป็นเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการฝึกอบรมและการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ความรู้และทักษะจะเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด และสามารถฝึกอบรมและพัฒนาได้ง่ายกว่าการสร้างหรือปลูกฝังค่านิยม อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าค่านิยมหรือทัศนคติจะปลูกฝังหรือสร้างขึ้นได้ยากกว่าการฝึกอบรมความรู้และทักษะ แต่ทั้งหมดก็เป็นพื้นฐานของการเพิ่มพูนและพัฒนาขีดความสามารถนอกจากนี้การสู่สากลของช่างผมไทยจำเป็นต้องมีทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักของตลาดสากล (Beamer & Varner, 2001) ดังนั้นช่างผมไทยและผู้ประกอบการต้องมีทักษะภาษาพื้นฐานสำหรับใช้ในการทำงานเป็นอย่างน้อยเพื่อให้สามารถประกอบกิจกรรมหรือให้บริการในต่างประเทศได้ นอกจากทักษะทางภาษาแล้วยังต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทักษะเสริมอาชีพเสริมเพิ่มเติม เช่น นวด สปา รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยและสาธารณสุข (Wei, Lee, Chen, & Wu, 2013) เพราะในโลกปัจจุบันผู้ใช้บริการนั้นให้ความสำคัญต่อสุขภาวะเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงเป็นอีกหนึ่งตัวบ่งชี้สำหรับช่างผมไทยเพื่อสู่สากลในอนาคต

ทักษะการใช้เทคโนโลยีและความรู้และทักษะในด้านธุรกิจและการสร้างหุ้นส่วนในต่างประเทศก็เป็นอีกประเด็นที่มีความสำคัญซึ่งเป็นข้อค้นพบจากการศึกษาที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเน้นย้ำให้มีการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของช่างผมไทย ซึ่งความรู้และทักษะที่กล่าวมาข้างต้นเป็นไปตามค่านิยมของ Lee (1997) ที่ให้กำหนดสมรรถนะเพื่อไปสู่เป้าหมายของการจัดการความรู้ ความรู้และทักษะพื้นฐานข้างต้นสอดคล้องกับ มาตรฐานทักษะสากล 7 ด้าน ประกอบด้วย (1) ทักษะการเรียนรู้พื้นฐานวิชาชีพและความเชี่ยวชาญเฉพาะ ได้แก่ การตัด การทำสีผม การจัดรูปแบบหรือสไตล์ (2) การทำงานและการจัดการ (3) การสื่อสารและการดูแลผู้รับบริการ (4) การใช้สารเคมี (การจัดและยืดผมถาวร) และ (5) การบำรุงผม รวมถึงการจัดกิจกรรมพิเศษ การถ่ายภาพ นิทรรศการ การตลาดและการประชาสัมพันธ์ (World Skills International, 2017) โดยความรู้เหล่านี้อยู่ในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งการศึกษาพบว่าแหล่งเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนาสู่สากล คือ (1) การเรียนรู้จากสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น YouTube Google Website เป็นต้น (2) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (3) สถาบันการศึกษาวิชาชีพที่จัดการศึกษาในระบบ เช่น โรงเรียนอาชีววะ วิทยาลัยสารพัดช่าง วิทยาลัยการอาชีพ (4) การเรียนรู้จากวิทยากรผู้มีประสบการณ์ (5) การเรียนรู้ในสถาบันเสริมสวย (6) การเรียนรู้โดยตรงกับช่างในร้านตัดผม (7) การเรียนรู้จากประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้อง เช่น งานมหกรรม งานแสดงสินค้า กิจกรรมสัมมนา (8) การเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ กรมการส่งออก เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาขีดความสามารถของช่างฝีมือไทย เช่น สถาบันอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ควรดำเนินการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพช่างฝีมือไทยที่มีมาตรฐานระดับสากลเพื่อให้ช่างฝีมือไทยสามารถประกอบอาชีพในต่างประเทศได้

2. การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของช่างฝีมือไทยควรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบภายในหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาเพื่อให้ช่างฝีมือไทยสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

3. การวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของช่างฝีมือไทย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- บดีนทร์ วิจารณ์. (2551). *การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: วิชั่นพรีนซ์ แอนด์ มีเดีย.
- วิจารณ์ พานิช. (2551). *การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ. (2011). *ธุรกิจไทยจะก้าวอย่างไรในยุค AEC*. กรุงเทพฯ: ธนาคารไทยพาณิชย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2548). *คู่มือการจัดทำแผนการจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). *การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

ภาษาอังกฤษ

Beamer, L., & Varner, I. I. (2001). *Intercultural communication in the global workplace*. New York, NY: McGraw- Hill/Irwin Education.

Lee, M. (1997). Relocating location: cultural geography, the specificity of place and the city habitus. In J. McGuigan (Ed.), *Cultural methodologies* (pp. 126-141). London: SAGE. Publications Ltd doi: 10.4135/9781446250396.n7

O'hagan, K. (2007). *Competence in social work practice: A practical guide for students and professionals*. London: Jessica Kingsley Publishers.

Palys, T. (2008). Purposive sampling. In L. M. Given (Ed.), *The Sage encyclopedia of qualitative research methods (Vol.2)* (pp. 697-698). Los Angeles: SAGE.

Schensul, J. J. (2008). Methods. In L. M. Given (Ed.), *The Sage encyclopedia of qualitative research methods* (pp. 521-526). Thousand Oaks, CA: SAGE.

Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, 22(2), 63-75.

Shermon, G. (2004). *Competency-based HRM: A strategic resource for competency mapping, assessment and development centres*. New Delhi: Tata McGraw-Hill.

Wei, J. T., Lee, M. C., Chen, H. K., & Wu, H. H. (2013). Customer relationship management in the hairdressing industry: An application of data mining techniques. *Expert Systems with Applications*, 40(18), 7513-7518.

World Skills International. (2017). *The world skills standard specification skill 29 hairdressing*. Amsterdam: WorldSkills International.

Yin, R. K. (1994). *Case study research: design and methods*. Thousand Oaks, CA: SAGE.